

LEERLINGEN MET SPECIFIEKE ONDERWIJSBEHOEFTE

Simon Robin & Almey Kylian

In Vlaanderen kunnen leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften terecht in het gewoon of buitengewoon onderwijs. De voorbije jaren is er in het Vlaamse onderwijsbeleid echter een duidelijke beweging richting meer inclusie. Met initiatieven zoals het voormalige M-decreet en het huidige leersteundecreet wordt ingezet op een onderwijssysteem waarin leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften maximaal ondersteund worden binnen het gewoon onderwijs (Vlaamse Regering, 2025a, 2025b). Dit sluit aan bij de bredere visie op “scholen voor iedereen”. Het brengt voor leraren uit het gewoon onderwijs aanzienlijke uitdagingen met zich mee. Hoewel wetenschappelijk onderzoek het belang toont van inclusieve leeromgevingen voor gelijke kansen en sociale participatie, wijst het immers ook op enkele randvoorwaarden voor de implementatie ervan, zoals de professionele ontwikkeling van leraren (Ainscow, 2020; Kefallinou et al., 2020; Van Mieghem et al., 2020).

“Leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften zijn leerlingen bij wie formeel een nood aan aangepast onderwijs werd vastgesteld omwille van mentale, fysieke of emotionele achterstand.

Vaak zijn dit leerlingen waarvoor aanvullende (publieke of private) middelen (personeel, materialen of subsidies) worden voorzien ter ondersteuning van het onderwijs dat ze krijgen.”

DEFINITIE SPECIFIEKE ONDERWIJSBEHOEFTE IN TALIS

Vanwege de huidige relevantie en uitdagingen gaan we in deze factsheet dieper in op de zelfgerapporteerde ervaringen en percepties van Vlaamse leraren en schoolleiders omtrent het ondersteunen van leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften. Het aandeel leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften in de Vlaamse scholen, de nood aan of de reeds gevolgde professionalisering hieromtrent en de mate waarin leraren en schoolleiders dit ervaren als stressfactor worden besproken. Aangezien TALIS 2024 enkel in het gewoon onderwijs werd bevraagd, hebben de resultaten in deze factsheet uitsluitend betrekking op deze groep leraren en schoolleiders.

De leerlingensamenstelling van scholen geeft mee vorm aan de context waarin onderwijs plaatsvindt en heeft een belangrijke invloed op de klaspraktijk en arbeidsomstandigheden van leraren. Om zicht te krijgen op het aandeel leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften werd aan schoolleiders gevraagd om op basis van geobjectiveerde (administratieve) databronnen een schatting te maken voor hun school. Het percentage schoolleiders in Vlaanderen dat aangeeft dat meer dan 30% leerlingen op hun school specifieke onderwijsbehoeften heeft, wordt weergegeven in Tabel 1. Hieruit blijkt dat in Vlaanderen het lager onderwijs, de eerste, tweede en derde graad secundair onderwijs respectievelijk 16.4%, 20.3% en 17.7% scholen telt waarvan meer dan 30% van de leerlingen specifieke onderwijsbehoeften heeft. Met uitzondering van het lager onderwijs liggen deze percentages significant hoger dan de gemiddelden van de internationale vergelijkingsgroepen¹. Ook in het kleuteronderwijs ligt dit aandeel met 5.6% van de scholen significant hoger dan in de internationale vergelijkingsgroep.

Tabel 1. Aandeel leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften in de school volgens schoolleiders

	Kleuteronderwijs		Lager onderwijs		Eerste graad secundair onderwijs			Tweede en derde graad secundair onderwijs	
	VL	EU-7	VL	EU-5	VL	EU-16	PISA-5	VL	EU-4
Meer dan 30% leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften	5.6	2.0▼	16.4	12.0=	20.3	10.0▼	8.8▼	17.7	5.9▼

▲ Gemiddelde in de vergelijkingslanden ligt significant hoger ($p < .05$) dan in Vlaanderen.

▼ Gemiddelde in de vergelijkingslanden ligt significant lager ($p < .05$) dan in Vlaanderen.

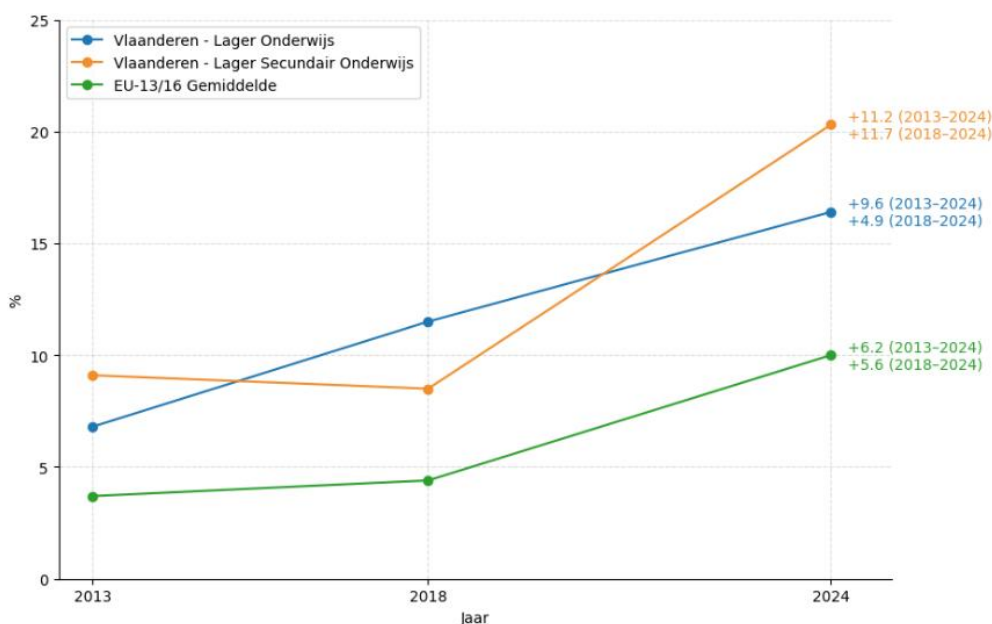
>/< Significant verschil ($p < .05$) tussen lager onderwijs en lager secundair onderwijs; en lager en hoger secundair onderwijs in Vlaanderen.

¹ **EU-7:** Denemarken, Finland, Spanje, Zweden, Duitsland, Ierland en Noorwegen; **EU-5:** Franstalige Gemeenschap van België, Frankrijk, Nederland, Slovenië en Spanje; **EU-16:** Oostenrijk, Denemarken, Finland, Frankrijk, Nederland, Portugal, Spanje, Zweden, Franstalige Gemeenschap van België, Kroatië, Tsjechië, Estland, Italië, Letland en Slovenië; **PISA-5:** Estland, Finland, Japan, Zuid-Korea en Canada (Alberta); **EU-4:** Kroatië, Denemarken, Portugal en Slovenië.

Is het aandeel leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften in Vlaanderen de voorbije jaren toegenomen?

Figuur 1 toont de evolutie tussen 2013, 2018 en 2024 op basis van de inschattingen van schoolleiders. Het aandeel leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften is de afgelopen 10 jaar aanzienlijk gestegen. In zowel het lager onderwijs als het lager secundair onderwijs is er sprake van een significante stijging van ongeveer tien procentpunten in de periode van 2013 tot 2024. In het lager onderwijs neemt het aandeel scholen met meer dan 30% leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften toe van 6.8% naar 16.4% en in het lager secundair onderwijs van 9.1% naar 20.3%. Ook is er in het lager secundair onderwijs ten opzichte van 2018 een significante toename van 11.7%. In de Europese gemiddelden van het lager secundair onderwijs zijn de stijgende trends niet significant verschillend van Vlaanderen, maar zijn de toenames minder uitgesproken.

Figuur 1. Verandering in het aandeel scholen met meer dan 30% leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften volgens schoolleiders tussen 2013 en 2024 in het lager onderwijs en het lager secundair onderwijs

In welke mate geven leraren aan nood te hebben aan professionalisering rond het lesgeven aan leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften? Uit de TALIS-data blijkt dat slechts een minderheid van de leraren aangeeft behoefte te hebben aan professioneel leren op dit vlak (zie Tabel 2). In vergelijking met de internationale gemiddelden is de nood aan professionalisering in Vlaanderen significant lager in elk onderwijsniveau. In Vlaanderen zijn er dus in vergelijking met de internationale vergelijkingsgroepen significant meer leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften en tegelijk minder leraren die professionaliseringsnoden rapporteren om les te geven aan deze doelgroep.

Tabel 2. Percentage leraren dat aangeeft dat ze een grote behoefte hebben aan professioneel leren in de volgende domeinen

	Lager onderwijs		Eerste graad secundair onderwijs			Tweede en derde graad secundair onderwijs	
	VL	EU-5	VL	EU-16	PISA-5	VL	EU-4
Lesgeven aan leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften	23.6	31.1 ▲	> 12.4	20.5 ▲	23.5 ▲	= 11.1	20.3 ▲

▲ Gemiddelde in de vergelijkingslanden ligt significant hoger ($p < .05$) dan in Vlaanderen.

▼ Gemiddelde in de vergelijkingslanden ligt significant lager ($p < .05$) dan in Vlaanderen.

>/< Significant verschil ($p < .05$) tussen lager onderwijs en lager secundair onderwijs; en lager en hoger secundair onderwijs in Vlaanderen.

Dit is opvallend, want een blik op de gevolgde thema's wijst uit dat het lesgeven aan leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften niet zo frequent aan bod komt in de professionaliseringsactiviteiten van Vlaamse leraren (zie Tabel 3). In het Vlaamse lager onderwijs volgde ongeveer vier op tien leraren professionalisering omtrent het lesgeven aan leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften en in het Vlaamse secundair onderwijs ongeveer een derde van de leraren (LSO=35.8%; HSO=31.0%). Dit aandeel is in beide onderwijsniveaus significant lager dan de internationale gemiddelden.

Tabel 3. Percentage leraren dat aangeeft dat het lesgeven aan leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften deel uitmaakte van de professionele leeractiviteiten in de afgelopen 12 maanden

	Lager onderwijs		>	Eerste graad secundair onderwijs			>	Tweede en derde graad secundair onderwijs	
	VL	EU-5		VL	EU-16	PISA-5		VL	EU-4
Lesgeven aan leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften	44.1	52.8 ▲		35.8	48.4 ▲	48.1 ▲		31.0	45.0 ▲

▲ Gemiddelde in de vergelijkingslanden ligt significant hoger ($p < .05$) dan in Vlaanderen.

▼ Gemiddelde in de vergelijkingslanden ligt significant lager ($p < .05$) dan in Vlaanderen.

>/< Significant verschil ($p < .05$) tussen lager onderwijs en lager secundair onderwijs; en lager en hoger secundair onderwijs in Vlaanderen.

Vormt het werken met leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften een bron van stress voor leraren en schoolleiders? In het kleuter- en lager onderwijs geeft ongeveer een vijfde tot een kwart van de leraren en schoolleiders aan dat dit in hoge mate een stressbron vormt (Tabel 4). Deze percentages liggen significant hoger dan in de Europese vergelijkingsgroepen. In de eerste graad secundair onderwijs zijn er daarentegen geen significante verschillen ten opzichte van de vergelijkingslanden. Daarnaast vormt dit in de tweede en derde graad secundair onderwijs relatief minder een stressbron dan in de andere onderwijsniveaus in Vlaanderen. Wanneer we kijken naar alle bevraagde stressbronnen, valt op dat het werken met leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften één van de zes voornaamste stressbronnen is voor Vlaamse leraren in het kleuter- en lager onderwijs en voor Vlaamse schoolleiders in het kleuter-, lager en lager secundair onderwijs (niet in Tabel weergegeven). Hieruit volgt dat het omgaan met leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften een gedragen bekommernis is in Vlaanderen, vooral in het kleuter- en lager onderwijs.

Tabel 4. Leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften als stressbron bij leraren en schoolleiders

	Kleuteronderwijs		Lager onderwijs		>	Eerste graad secundair onderwijs			>	Tweede en derde graad secundair onderwijs	
	VL	EU-7	VL	EU-5		VL	EU-16	PISA-5		VL	EU-4
Leraren											
Lessen aanpassen aan leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften			24.9	17.3 ▼		13.9	12.5=	12.5=		10.6	8.4 ▼
Schoolleiders											
Opvangen van leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften			26.7	14.2 ▼		14.1	11.0=	12.6=	=	9.0	4.5=
Leraren											
Omgaan met kinderen met specifieke noden/behoeften	25.4	19.6 ▼									
Schoolleiders											
Omgaan met kinderen met specifieke noden/behoeften	22.8	13.1 ▼									

▲ Gemiddelde in de vergelijkingslanden ligt significant hoger ($p < .05$) dan in Vlaanderen.

▼ Gemiddelde in de vergelijkingslanden ligt significant lager ($p < .05$) dan in Vlaanderen.

>/< Significant verschil ($p < .05$) tussen lager onderwijs en lager secundair onderwijs; en lager en hoger secundair onderwijs in Vlaanderen.

DISCLAIMER: formulering van de items was anders voor leraren en schoolleiders in het kleuteronderwijs dan de andere onderwijsniveaus.

Wat nemen we hieruit mee?

De TALIS 2024-resultaten suggereren dat de Vlaamse beleidskoers richting inclusie in het onderwijs zichtbaar is in de samenstelling van Vlaamse scholen. In vergelijking met de Europese vergelijkingsgroepen geven in bijna alle onderwijsniveaus significant meer Vlaamse schoolleiders aan dat hun school meer dan 30% leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften telt. Bovendien toont de trendanalyse dat dit aandeel Vlaamse schoolleiders in 2024 significant hoger ligt dan in 2013, zowel in het lager onderwijs als in het lager secundair onderwijs. Deze evolutie is een mogelijke indicatie dat meer dan een decennium aan beleidsinitiatieven de toeleiding van leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften in het gewoon onderwijs heeft gefaciliteerd. Andere factoren, zoals een toenemend bewustzijn of veranderingen in de detectie van ondersteuningsnoden, kunnen mogelijk ook een verklaring bieden voor dit stijgende aandeel leerlingen. Bij de interpretatie van de bevindingen uit deze factsheet is het echter belangrijk rekening te houden met de reeds bestaande omkadering in Vlaanderen. Er wordt immers gewerkt met een zorgcontinuüm, waarbij de school samenwerkt met onder meer het centrum voor leerlingbegeleiding (CLB) en leersteuncentra (Onderwijs Vlaanderen, z.d.).

Het lesgeven aan en omgaan met leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften gaat echter gepaard met uitdagingen. Het behoort volgens de TALIS-data tot de voornaamste stressbronnen voor Vlaamse leraren en schoolleiders. Hoewel de precieze oorzaken van deze stress niet werden bevraagd, roept dit vragen op over de mate waarin de onderwijspraktijk hierop is voorbereid en in welke mate er rekening werd gehouden met de noden van onderwijsprofessionals.

Inclusief onderwijs blijft in Vlaanderen hoog op de beleidsagenda staan, waardoor het ook in de toekomst cruciaal blijft de onderwijspraktijk structureel voor te bereiden op een toename van leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften. Dit vraagt aandacht voor de ervaringen en percepties van leraren en schoolleiders, evenals voor de randvoorwaarden die een duurzame implementatie mogelijk maken. Een belangrijke randvoorwaarde is bijvoorbeeld adequate professionalisering. De TALIS-gegevens tonen dat de deelname aan professionaliseringsactiviteiten rond dit thema relatief lager ligt dan in de vergelijkingsgroepen, wat wijst op groeiomge. Tegelijkertijd geven leraren niet in sterke mate aan dat zij nood hebben aan bijkomende professionalisering op dit vlak. Dit spanningsveld suggereert dat de verdere uitbouw van inclusief onderwijs mogelijk meer vergt dan individuele vorming alleen.

Bibliografie

- Ainscow, M. (2020). Promoting inclusion and equity in education: lessons from international experiences. *Nordic Journal of Studies in Educational Policy*, 6(1), 7–16. <https://doi-org.myezproxy.vub.ac.be/10.1080/20020317.2020.1729587>
- Kefallinou, A., Symeonidou, S., & Meijer, C. J. (2020). Understanding the value of inclusive education and its implementation: A review of the literature. *Prospects*, 49(3), 135-152. <https://doi.org/10.1007/s11125-020-09500-2>
- Onderwijs Vlaanderen. (z.d.). *Leerlingenbegeleiding volgens het zorgcontinuüm*. Geraadpleegd op 19 maart 2026, van <https://www.vlaanderen.be/onderwijs-en-vorming/ondersteuning-en-begeleiding-voor-leerlingen-cursisten-en-studenten/basis-en-secundair-onderwijs/zorgcontinuüm>
- Van Mieghem, A., Verschueren, K., Petry, K., & Struyf, E. (2020). An analysis of research on inclusive education: a systematic search and meta review. *International Journal of Inclusive Education*, 24(6), 675–689. <https://doi-org.myezproxy.vub.ac.be/10.1080/13603116.2018.1482012>
- Vlaamse Regering. (2025a). *Mededeling aan de Vlaamse Regering betreft: consultatienota over de evolutie naar scholen voor iedereen*. Geraadpleegd op 19 maart 2026, van <https://www.vlaanderen.be/vlaamse-regering/beslissingen-van-de-vlaamse-regering/consultatienota-over-de-evolutie-naar-scholen-voor-iedereen>
- Vlaamse Regering. (2025b). *Nota aan de Vlaamse Regering betreft: visienota stappenplan richting een inclusiever onderwijs*. Geraadpleegd op 19 maart 2026, van <https://www.vlaanderen.be/vlaamse-regering/beslissingen-van-de-vlaamse-regering/visienota-stappenplan-richting-een-inclusiever-onderwijs>